

กรอบแนวคิด สถิติรายได้ประชาชาติรายปีของประเทศไทย

1. สถิติรายได้ประชาชาติ

ตามพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2521 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีหน้าที่ประการหนึ่งในการศึกษา วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเสนอแนะจุดหมายและนโยบายแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้จากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของสำนักงานฯ จึงกำหนดให้สำนักบัญชีประชาชาติมีหน้าที่ในการจัดทำสถิติบัญชีรายได้ประชาชาติรายปีในด้านการผลิต ด้านการใช้จ่าย และด้านรายได้

รายได้ประชาชาติหรือบัญชีประชาชาติเป็นข้อมูลแสดงภาพระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยมีกรอบแนวคิดตามมาตรฐานสากลซึ่งมีการพัฒนามาเป็นลำดับ เริ่มจากระบบบัญชีประชาชาติปี พ.ศ. 2496 ขององค์การสหประชาชาติ (UN SNA 1953) ระบบบัญชีประชาชาติปี พ.ศ. 2529 ขององค์การสหประชาชาติ (UN SNA 1986) จนถึงปัจจุบันองค์กรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้แก่ องค์กรสหประชาชาติ (UN) ธนาคารโลก (WB) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) กลุ่มความร่วมมือทางสถิติภาคพื้นยุโรป (Eurostat) และองค์การความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกันพัฒนาเป็นระบบบัญชีประชาชาติปี พ.ศ. 2536 (SNA 1993)

สถิติรายได้ประชาชาติของประเทศไทยจัดทำขึ้นและนำเสนอข้อมูลตามรูปแบบระบบบัญชีประชาชาติระบบเก่า UN SNA 1953 แต่ได้พัฒนาแนวคิดและการจัดจำแนกหมวดหมู่บางรายการตาม SNA 1993 บ้างบางส่วนแล้ว รูปแบบการนำเสนอข้อมูลประกอบด้วยบัญชีมาตรฐาน 6 บัญชี ได้แก่

- (1) บัญชีการผลิต (Domestic Product)
- (2) บัญชีรายได้ประชาชาติ (National Income)
- (3) บัญชีการสะสมทุน (Domestic Capital Formation)
- (4) บัญชีภาคครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงกำไร (Households and Private Non-profit Institutions)
- (5) บัญชีภาครัฐบาล (General Government)
- (6) บัญชีต่างประเทศ (External Transaction)

โดยมีตารางประกอบบัญชีเป็นตารางสรุป 11 ตาราง และตารางรายละเอียด 47 ตาราง

2. การคำนวณรายได้ประชาชาติ

การคำนวณรายได้ประชาชาติมีวิธีการคำนวณ 3 ทางคือ ด้านการผลิต ด้านการใช้จ่าย และด้านรายได้ โดยมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

- **การคำนวณด้านการผลิต** เป็นการคำนวณมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย ซึ่งหมายถึงสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นมาและมีได้ถูกนำไปใช้ในการผลิตอื่น ๆ ในรอบ 1 ปี ผลรวมของมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของทุก ๆ การผลิต เรียกว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)

มูลค่าเพิ่มหมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการที่เกิดขึ้น (Gross output) หักด้วย ค่าใช้จ่ายขั้นกลางที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการนั้น (Intermediate consumption) ดังนั้นมูลค่าเพิ่มจึงประกอบด้วย

- 1) เงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนแรงงาน (Compensation of Employees)
- 2) ส่วนเกินของการประกอบการ (Operating Surplus) ได้แก่
 - ดอกเบี้ยจ่าย (Interest)
 - ค่าเช่าที่ดิน (Land Rent)
 - กำไรของผู้ประกอบการ (Profit)
- 3) ค่าเสื่อมราคา (Depreciation)
- 4) ภาษีทางอ้อม หักเงินอุดหนุน (Indirect Taxes Less Subsidies)

การจำแนกหมวดหมู่การผลิตจำแนกตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) ปี พ.ศ. 2544 Thailand Standard Industrial Classification (TSIC-2001) ประกอบด้วย 16 สาขาการผลิต คือ

- 1) สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้
- 2) สาขาประมง
- 3) สาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน
- 4) สาขาการผลิตอุตสาหกรรม
- 5) สาขาไฟฟ้า แก๊ส และการประปา
- 6) สาขาก่อสร้าง
- 7) สาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน
- 8) สาขาโรงแรมและภัตตาคาร
- 9) สาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม
- 10) สาขาตัวกลางทางการเงิน
- 11) สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ
- 12) สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ

- 13) สาขาการศึกษา
- 14) สาขาบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์
- 15) สาขาการให้บริการชุมชน สังคมและบริการส่วนบุคคลอื่นๆ
- 16) สาขาลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล

- **การคำนวณด้านการใช้จ่าย** หรือเรียกว่ารายจ่ายประชาชาติ หมายถึงการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค และสะสมทุน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน รวมทั้งมูลค่าสินค้าและบริการที่ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ หักด้วยมูลค่าสินค้าและบริการที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ การคำนวณทางด้านนี้ในทางทฤษฎีผลที่ได้จะต้องเท่ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แต่ในทางปฏิบัติจะมีความคลาดเคลื่อนทางสถิติ (Statistical discrepancy) รายจ่ายประชาชาติแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

- (1) การอุปโภค บริโภคของครัวเรือน (Private Consumption Expenditure) หมายถึงมูลค่าสินค้าและบริการทั้งที่ผลิตในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศที่ครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงกำไรที่ให้บริการครัวเรือนใช้อุปโภค บริโภคโดยตรง มิใช่เพื่อการผลิต โดยจำแนกหมวดหมู่การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภคของครัวเรือนตามวัตถุประสงค์ของการใช้จ่าย ตามมาตรฐานสากล Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP) ประกอบด้วย 12 หมวดหลักคือ

- 1) อาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์
- 2) เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และบุหรี่
- 3) เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า รวมถึงบริการซ่อมแซม
- 4) ค่าเช่าที่อยู่อาศัย ค่าประปา ไฟฟ้า และเชื้อเพลิง
- 5) เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ในครัวเรือนและบริการซ่อมแซม
- 6) บริการสาธารณสุข การรักษาพยาบาล
- 7) บริการขนส่ง
- 8) การสื่อสาร
- 9) บันเทิงและวัฒนธรรม
- 10) การศึกษา
- 11) ภัตตาคารและโรงแรม
- 12) สินค้าและบริการเบ็ดเตล็ด

- (2) การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคของรัฐบาล (General Government Consumption Expenditure) หมายถึงรายจ่ายของรัฐบาลที่ใช้ในการบริหารราชการ จัดการบริการต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน ซึ่งประกอบด้วยรายจ่ายสำหรับค่าตอบแทนแรงงาน และ

รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการ หักด้วย รายรับที่เกิดจากผู้ประกอบการและครัวเรือนซื้อสินค้าและบริการจากรัฐบาล โดยมีการจำแนกรายจ่ายเป็น 3 ลักษณะ คือ ตามลักษณะการใช้จ่าย ตามวัตถุประสงค์ และตามลักษณะการบริหารราชการ

- (3) การสะสมทุน (Capital Formation) คือการใช้จ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนที่ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในระยะต่อไป ประกอบด้วย การสะสมทุนถาวรหรือการลงทุน (Gross Fixed Capital Formation: GFCF) และส่วนเปลี่ยนแปลงในสินค้าคงเหลือ (Change in Inventories) ทั้งที่เป็นสินค้าสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูป และวัตถุดิบ

การสะสมทุนที่ยังไม่ได้หักค่าเสื่อมราคา (Provision for Consumption of Fixed Capital) เรียกว่า การสะสมทุนเบื้องต้น (Gross Capital Formation) ถ้าหักค่าเสื่อมราคาแล้วเรียกว่า การสะสมทุนสุทธิ (Net Capital Formation)

การสะสมทุนถาวรหมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets) ใดๆ เช่น สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่มีอายุการใช้งานเกินกว่า 1 ปี ที่สามารถก่อให้เกิดผลผลิตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังรวมถึงค่าใช้จ่ายในการตัดแปลง ต่อเติมและซ่อมแซมสินทรัพย์ถาวรนั้นๆ เพื่อยืดอายุการใช้งานหรือเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แบ่งการสะสมทุนถาวรเป็น 2 รายการหลักๆ คือ

- 1) ด้านการก่อสร้าง (Construction)
- 2) ด้านเครื่องจักร เครื่องมือ (Equipment)

ส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ (Change in Inventories) หมายถึงมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างปีของสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมและเหมืองแร่ ที่อยู่ในรูปสินค้าสำเร็จรูป ณ แหล่งผลิต (Finished goods) สินค้าระหว่างการผลิต (Work in progress) วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต (Raw material) และสินค้าส่วนที่คงค้างอยู่ที่ผู้จำหน่าย ซึ่งในการคำนวณใช้วิธีกระแสการไหลเวียนของสินค้า (Commodity flow method)

- (4) การส่งออกและการนำเข้า (Import and Export) หมายถึงมูลค่าสินค้าและบริการที่เกิดจากธุรกรรมการค้าชายแดนเปลี่ยนแปลงระหว่างประเทศ

การคำนวณทั้งด้านการผลิตและการใช้จ่าย จำนวน ณ ราคาประจำปี (Current market prices) และราคาคงที่ (Constant prices) โดยใช้ปี พ.ศ. 2531 เป็นปีฐาน

- **การคำนวณด้านรายได้** หมายถึงการคำนวณผลตอบแทนปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน ค่าเช่าที่ดิน ดอกเบี้ย และกำไร การนำเสนอข้อมูลด้านนี้จัดทำตามรูปแบบในระบบบัญชีประชาชาติระบบเก่า UN SNA 1953 จำแนกรายการดังนี้
 - (1) ค่าตอบแทนแรงงานของลูกจ้าง หมายถึง เงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่นายจ้างให้แก่ลูกจ้าง ทั้งที่เป็นเงินสดและมีใช้เงินสด
 - (2) รายได้จากการเกษตร การประกอบวิชาชีพอิสระ และการประกอบการอื่น ๆ ที่มีใช้นิติบุคคลอื่น หมายถึง รายได้ของเกษตรกร แพทย์ สถาปนิก วิศวกร แม้ค้าหาบเร่ ร้านค้าเบ็ดเตล็ด ฯลฯ ที่มีได้จดทะเบียนนิติบุคคล รายได้นี้ประกอบด้วยกำไรจากการประกอบการและค่าแรงของเจ้าของกิจการ ซึ่งรวมบุคคลในครอบครัวที่ทำงานโดยมิได้รับค่าจ้างด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติรวมค่าความคลาดเคลื่อนทางสถิติระหว่างด้านการผลิตและด้านรายได้ไว้ด้วย
 - (3) รายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือน และสถาบันไม่แสวงกำไร หมายถึง ค่าเช่าที่ดิน ดอกเบี้ย เงินปันผล และผลประโยชน์จากกองทุนเกี่ยวกับการประกันสังคมที่ครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงกำไรที่ให้บริการครัวเรือนได้รับ
 - (4) เงินออมของนิติบุคคล หมายถึง เงินออมสุทธิ ซึ่งได้แก่กำไรของธุรกิจนิติบุคคล เอกชน สหกรณ์และรัฐวิสาหกิจ หลังหักภาษีเงินได้นิติบุคคล เงินปันผล และเงินส่วนที่รัฐวิสาหกิจต้องนำส่งให้รัฐ
 - (5) ภาษีทางตรงจากนิติบุคคล หมายถึงภาษีเงินได้จากการประกอบการของธุรกิจนิติบุคคลเอกชน และรัฐวิสาหกิจที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด
 - (6) รายได้ของรัฐบาลจากทรัพย์สินและการประกอบการ หมายถึง รายได้ที่รัฐบาลได้รับจาก ค่าเช่า ดอกเบี้ย เงินปันผล และ เงินส่วนแบ่งกำไรที่รัฐวิสาหกิจนำส่ง
 - (7) ดอกเบี้ยหนี้สาธารณะ หมายถึงดอกเบี้ยจากการกู้ยืมของรัฐบาล เพื่อใช้ในการซื้อสินค้าและบริการ ในทางปฏิบัติรวมดอกเบี้ยส่วนที่จ่ายในการกู้ยืมเพื่อการลงทุน เช่น สร้างเขื่อน ถนน สะพานไว้ด้วย เพื่อให้การคำนวณทางด้านรายได้เป็นรายได้สุทธิ ดังนั้นรายการนี้จึงเป็นรายการที่นำมาหักจากรายได้ทั้งสิ้นในการคำนวณรายได้ประชาชาติ
 - (8) ดอกเบี้ยหนี้บริโภครวม หมายถึงดอกเบี้ยที่ครัวเรือนกู้ยืมเพื่อการบริโภค ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลผลิต เพื่อให้การคำนวณทางด้านรายได้เป็นรายได้สุทธิ ดังนั้นรายการนี้จึงเป็นรายการที่นำมาหักจากรายได้ทั้งสิ้นในการคำนวณรายได้ประชาชาติ
- การคำนวณด้านรายได้ คำนวณ ณ ราคาประจำปี

3. แหล่งข้อมูล

การจัดทำสถิติบัญชีประชาชาติรายปี ใช้ข้อมูลในการคำนวณที่รวบรวมจากหลายแหล่งที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังนี้

1) หน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมประมง สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กรมที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมการขนส่งทางบก สำนักงานศาลยุติธรรม กรมบัญชีกลาง กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ

2) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การรถไฟแห่งประเทศไทย บริษัทการบินไทย จำกัด การท่าเรือแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล องค์การสวนสัตว์ ฯลฯ

3) บริษัทเอกชน เช่น บริษัททำอากาศยานไทย จำกัด บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัท ทีโอที จำกัด ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัทยูไนเต็ด บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น และสถานประกอบการต่างๆ

4) รายงานผลการสำรวจและสำมะโนต่าง ๆ เช่น รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน รายงานการสำรวจปริมาณพื้นที่ขออนุญาตปลูกสร้าง สำนักงานสถิติแห่งชาติ